

MUIZENWEEKEND

IJSSELVALLEI

VERSLAG VAN EEN VELDWERK GROEPKAMP
12-14 SEPTEMBER 2008

Zoogdiervereniging VZZ

Rapportnummer 2009.04

Maart 2009

Uitgave van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming

Veldwerkgroep

MUIZENWEEKEND

IJSSELVALLEI

VERSLAG VAN EEN VELDWERK GROEPKAMP
12-14 SEPTEMBER 2008

Auteur: Paul van Oostveen

Foto's: Guido Lek
Lars Soerink
Carola van den Tempel

Uitgave van de VZZ – Veldwerkgroep
Rapport 2009.04 van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming VZZ
Arnhem, maart 2009
ISBN: 978-90-79924-10-3

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
2. Livetrap onderzoek	5
2.1 Methode en locatiebeschrijving	5
2.2 Vangsten	7
3 Braakballen	8
3.1 Methode en locaties	8
3.2 Resultaten	10
4 Overige waarnemingen	11
5 Conclusies en aanbevelingen	12
6 Dankwoord	14

1. INLEIDING

Van 12-14 september organiseerde de Veldwerkgroep van de VZZ, in samenwerking met Natuurmonumenten Oost-Veluwe en het Waterschap Veluwe, een muizen inventarisatie weekend in de IJsselvallei, rond Loenen. In dit gebied stromen diverse beekjes van de Veluwe naar de IJssel. Doel was te onderzoeken welke muizen in dit gebied voorkomen en met name om te kijken of de waterspitsmuis hier voorkomt. Waarnemingen werden verzameld met behulp van livetraps alsmede met behulp van braakballen.

Een van de beekjes (CvdT)

Bij de kampplaats werd ook aan natuureducatie gedaan (CvdT)

Vallencontrole (CvdT)

2. LIFETRAP ONDERZOEK

2.1 METHODE EN LOCATIE BESCHRIJVING

In totaal werden 275 livetraps uitgezet, van het type Longworth. De vallen werden deels een dag tevoren reeds uitgezet (op 'safe'), deels in de ochtend voorafgaand aan het inventarisatie weekend. Als aas werd een combinatie van kattenvoer, pindakaas en appel gebruikt. Het grootste deel van de raaien stond langs (stromende) beekjes. De locaties van de raaien zijn aangegeven op kaart 1. Hieronder volgt een beschrijving per raai.

Raai 1: Watermolen Lieren

30 vallen langs snelstromende beek (Oude Beek, zijbeek Beekbergse Beek), 20-30 cm diep en ca. 2 m. breed
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Raai 2: Beekberger Woud

30 vallen langs langzaam stromend stroompje, ca. 1 m. breed en bedekt met kroos
2 vangnachten, niet geprebait

Raai 3a: Verloren Beek

15 vallen langs snelstromend beekje (Beekbergse Beek), 10-20 cm diep en ca. 1,5 m. breed
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Raai 3b: Poeltje bij Verloren Beek

15 vallen langs begroeide oever van vennetje
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Raai 4: Zilvense Broekbeek (Loenense Hooilanden)

30 vallen langs oever van stromende beek, ca. 2 m. breed; oever begraasd door schapen
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Raai 5: Empese en Tondense Heide

30 vallen in rietzoom langs pas gemaaid grasland bij dotterbloemgrasland
2 vangnachten, niet geprebait

Raai 6: Voorstondense Beek

30 vallen langs snelstromende beek (Vorstondense Beek, Hiemberg/Vorstonden), ca. 1 m. breed
2 vangnachten, niet geprebait

Raai 7: Soerense Beek I

30 vallen langs stromende beek, ca. 2 m. breed; oever begraasd door galloways
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Raai 8: Soerense Beek II

30 vallen langs stromende beek, ca. 1,5 m. breed
2 vangnachten, 1 nacht geprebait

Kaart 1: vallocaties

Raai 9a: kampterrein Loenen, beek
 20 vallen langs stromende beek, ca. 1 m. breed
 1 vangnacht, niet geprebaait

Raai 9b: kampterrein Loenen, grasland
 10 vallen in ruigtestrook tussen twee weilanden
 1 vangnacht, niet geprebaait

Raai 9c: kampterrein Loenen, werkschuur
 5 vallen in werkschuur Natuurmonumenten
 2 vangnachten, niet geprebaait

2.2 VANGSTEN

In totaal werden 37 muizen gevangen, verdeeld over zeven soorten: bosspitsmuis (*Sorex araneus/coronatus*), huisspitsmuis (*Crocidura russula*), rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), veldmuis (*Microtus arvalis*), aardmuis (*Microtus oeconomus*), dwergmuis (*Micromys minutus*) en bosmuis (*Apodemus sylvaticus*). Op 1 aardmuis na overleefden zij alle het onderzoek. De eerste nacht (regenachtig) werden in een aantal vallen naaktslakken en een groene kikker aangetroffen.

<i>raainummer</i>	1	2	3a	3b	4	5	6	7	8	9a	9b	9c	<i>totaal</i>
Bosspitsmuis							1						1
Huisspitsmuis	7						1			2			10
Rosse woelmuis	2	5				3					1		11
Veldmuis	1				1	1							3
Aardmuis	1												1
Dwergmuis		1				2							3
Bosmuis				3		3			1			3	10

Tabel 1: vangstresultaten

3. BRAAKBALLEN

3.1 METHODE EN LOCATIES

Dankzij Natuurmonumenten en de lokale kerkuilengroep werden van een vijftal locaties braakballen verkregen, 258 stuks in totaal. De locaties zijn aangegeven op kaart 2.

- Vindplaats I: boerderij te Voorstonden
Vindplaats II: bij Zilvense Broek (geraapt 5 sept.2008)
Vindplaats III: bij Beekberger Woud (geraapt 4 sept.2008)
Vindplaats IV: Cortenoever (valt buiten de kaart, ca. 4 km)
Vindplaats V: boerderij bij Loenen (geraapt 1 sept. '08, kerkuil aanwezig sinds feb.'08)

Pluizen van de braakballen (LS)

Schedel waterspitsmuis (LS)

IV → 4 km

Kaart 2: braakbal locaties

3.2 RESULTATEN

In totaal werden 850 prooidieren geplozen, verdeeld over 11 zoogdiersoorten, weergegeven in onderstaande tabel.

	<i>I</i>	<i>II</i>	<i>III</i>	<i>IV</i>	<i>V</i>	<i>Totaal</i>
Aantal braakballen	71	12	51	51	63	258
Mol		1 (2%)			1 (0,5%)	2 (0,2%)
Dwergspitsmuis	2 (1%)	1 (2%)	1 (1%)	2 (1%)	1 (0,5%)	7 (0,8%)
Bosspitsmuis	34 (15%)	5 (11%)	49 (26%)	20 (11%)	14 (7%)	122 (14,4%)
Waterspitsmuis	1 (0,4%)					1 (0,1%)
Huisspitsmuis	17 (8%)	9 (20%)	56 (29%)	6 (3%)	78 (37%)	166 (19,5%)
Rosse woelmuis	6 (3%)		2 (1%)	7 (4%)	1 (0,5%)	16 (1,9%)
Veldmuis	126 (56%)	23 (50%)	47 (24%)	124 (71%)	58 (27%)	378 (44,5%)
Aardmuis	12 (5%)	2 (4%)	20 (10%)	2 (1%)	6 (3%)	42 (4,9%)
Dwergmuis	1 (0,4%)		2 (1%)	3 (2%)	2 (1%)	8 (0,9%)
Bosmuis	25 (11%)	4 (9%)	13 (7%)	9 (5%)	49 (23%)	100 (11,8%)
Rat spec.		1 (2%)	2 (1%)	1 (1%)	1 (0,5%)	5 (0,6%)
Vogel spec.	1 (0,4%)				2 (1%)	3 (0,4%)
Totaal aantal prooidieren	225	46	192	174	213	850

Tabel 2: *In de braakballen aangetroffen prooidieren*

4. OVERIGE WAARNEMINGEN

Nabij het kampterrein werd een vos gezien.

In de werkschuur van Natuurmonumenten bleek in een zak met voer een nest huismuizen te huizen.

Bij vallocatie 5 en vallocatie 8 werd met de batdetector een gewone dwergvleermuis waargenomen.

Bij het kampterrein werden gewone en ruige dwergvleermuis waargenomen, iets verder weg bij het water van landgoed Ter Horst werd een watervleermuis gehoord. In het 'vleermuisreservaat Voorstonden' zijn in een vleermuiskast 2 Gewone dwergvleermuizen gevonden.

Bij vallocatie 6 werd een aantal malen een ijsvogel gezien.

Controle vleermuiskasten (CvdT)

Gewone dwergvleermuis in vleermuiskast (CvdT)

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Het bestreken gebied lijkt zondermeer geschikt voor de waterspitsmuis. De afgelopen jaren zijn een aantal beekjes en de aangrenzende terreinen weer in een meer natuurlijke staat hersteld. Daarnaast is het water schoon, van belang voor de waterspitsmuis. Helaas is de waterspitsmuis niet gevangen, ondanks dat het kamp specifiek gericht was op het vangen hiervan en de meeste vallen vlak langs geschikt lijkende waterlopen stonden en geaast werd met kattenvoer. Echter, in de praktijk blijkt vaker dat de waterspitsmuis lastig te vangen is; het niet-vangen op de diverse locaties wil niet zeggen dat de waterspitsmuis daar niet zit.

Gelukkig kon dankzij de braakballen worden aangetoond dat de waterspitsmuis wél in de omgeving voorkomt. Dit betekent dat, indien de waterspitsmuis momenteel niet op de vanglocaties voorkomt, er wel een goede mogelijkheid is dat hij er komen kan. Dit mag een aansporing zijn voor Natuurmonumenten Oost-Veluwe en Waterschap Veluwe om door te gaan met de afgelopen jaren ingezette terreinbeheer waarbij beken en waterlopen hersteld zijn en ingebed in meer een oorspronkelijke natuurlijke omgeving.

De braakballen geven een aardige indicatie van de muizen en kleine zoogdieren die in de omgeving voorkomen. Alle te verwachten soorten zijn vertegenwoordigd. En alle soorten die meer dan 1% van het totaal uitmaken, zijn ook in de livetrapts gevangen. De enige soort die minder dan 1% van de prooidieren vormt maar wel in de livetrapts gevangen is, is de dwergmuis. Deze is gevangen op twee locaties die minder gericht waren op de waterspitsmuis: bij het Beekberger Woud en bij de Empese en Tondense Heide, waar hogere (riet)vegetatie aanwezig is. De dwergmuis is een leuke soort, die ook een bepaalde natuurwaarde aantoont.

Dwergmuis (CvdT)

Livetrapp op locatie (GL)

Vallocatie Oude Beek (CvdT)

Vallencontrole: muis gevangen bij Empese en Tondense Heide (GL)

6. DANKWOORD

Tot slot een woord van dank aan Natuurmonumenten Oost-Veluwe en het Waterschap Veluwe voor de ondersteuning alsmede het beschikbaar stellen van een verblijfsruimte (Natuurmonumenten). Dank ook aan degenen die ons aan de kerkuilenbraakballen hielpen: Harry van Diepen, Astrid, Norbert Lucassen, fam. M. Schoonman, fam. H.J. Wassink. Een bijzonder woord van dank aan Rob Vermeulen van Natuurmonumenten voor het helpen bij de voorbereiding en uitvoering van de inventarisatie. En natuurlijk niet in de laatste plaats dank aan de deelnemers voor het helpen verzamelen van de gegevens. De deelnemers waren: Eric Lam, Guido Lek, Kees Mostert, Paul van Oostveen, Lars Soerink, Carola van den Tempel, Rob Vermeulen en Jeroen Willemsen.

Huismuis (LS)